Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
přednesené dne 21. dubna 2016 [1]

Věc C-15/15

New Valmar BVBA
proti
Global Pharmacies Partner Health Srl

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná rechtbank van koophandel te Gent (Obchodní soud v Gentu, Belgie)]

„Řízení o předběžné otázce — Volný pohyb zboží — Článek 35 SFEU — Zákaz opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením vývozu — Společnost se sídlem v nizozemskojazyčném regionu Belgického království — Právní úprava, která ukládá povinnost vyhotovovat faktury v nizozemském jazyce pod sankcí absolutní neplatnosti — Smlouva přeshraniční povahy — Omezení — Odůvodnění — Proporcionalita“

I – **Úvod**

1. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná rechtbank van koophandel te Gent (Obchodní soud v Gentu, Belgie) se podle znění položené otázky týká výkladu článku 45 SFEU o volném pohybu pracovníků.

2. Z předkládacího rozhodnutí však vyplývá, že věc v původním řízení, a tudíž předmět této žádosti, se ve skutečnosti vztahují k volnému pohybu zboží a konkrétněji k zákazu opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením vývozu mezi členskými státy, který je zakotvený v článku 35 SFEU.

3. Tato žádost je totiž předložena v rámci sporu mezi společností se sídlem v nizozemskojazyčném regionu Belgického království a společností se sídlem v Itálii ve věci neuhrazení několika faktur posledně zmíněnou společností, která je k belgické společnosti vázána koncesní smlouvou. Dotčené faktury byly vyhotoveny v italském jazyce, i když podle předkládajícího soudu měly být v souladu s belgickou právní úpravou, která se na ně vztahuje, vyhotoveny výlučně v nizozemském jazyce pod sankcí neplatnosti, o níž soud rozhodne i bez návrhu.

4. Ve světle rozsudku Las [2], ve kterém Soudní dvůr rozhodl, že ekvivalentní ustanovení téže právní úpravy týkající se pracovních smluv nejsou s unijním právem slučitelná, si předkládající soud klade otázku, zda tato právní úprava může mít odrazující účinek rovněž ve vztahu k přeshraničnímu obchodu, který provádí belgické společnosti usazené ve vlámském regionu, a v důsledku toho

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239). V tomto rozsudku Soudní dvůr rozhodl, že „článek 45 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání takové právní úpravě člena federace v rámci členského státu, jako je právní úprava ve věci v původním řízení, která ukládá všem zaměstnavatelům majícím provozovnu na území tohoto člena federace povinnost vyhotovovat pracovní smlouvy přeshraniční povahy výlučně v úředním jazyce tohoto člena federace, a to pod sankcí neplatnosti těchto smluv, o níž soud rozhodne i bez návrhu“.

představuje zakázané omezení výkonu volných pohybů. V případě, že by tomu tak bylo, se předkládající soud dále táže, zda by tato eventuální omezující opatření mohla být odůvodněna jedním nebo několika cíli obecného zájmu, a v případě kladné odpovědi, zda jsou či nikoli přiměřená vzhledem ke sledovaným cílům.

II – **Vnitrostátní právní rámec**

5. Belgická ústava [3] v článku 4 uvádí, že „Belgie je tvořena čtyřmi jazykovými regiony: francouzskojazyčným regionem, nizozemskojazyčným regionem, dvojjazyčným regionem Hlavní město Brusel a německojazyčným regionem“.

6. Podle čl. 129 odst. 1 bodu 3 ústavy „parlamenty Francouzského společenství a Vlámského společenství, každý v rámci své působnosti, upraví vyhláškou, bez zásahu federálního zákonodárce, používání jazyků v: […] sociálních vztazích mezi zaměstnavateli a jejich zaměstnanci, jakož i aktech a dokumentech podniků stanovených zákonem a nařízeními“. Uvedená Společenství jsou členy federace belgického státu.

7. Wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken (zákony o používání jazyků ve správní oblasti) [4] stanoví v čl. 52 odst. 1, že „[p]ro akty a dokumenty stanovené zákonem a nařízeními […], použijí průmyslové, obchodní nebo finanční podniky jazyk regionu, na kterém se nachází jejich sídlo, resp. na kterém se nacházejí jejich různé provozovny“.

8. Vlaamse taaldecreet (vyhláška o používání jazyků) byla přijata v roce 1973 Parlement van de Vlaamse Gemeenschap (parlamentem Vlámského společenství) [5] na základě čl. 129 odst. 1 bodu 3 ústavy.

9. Podle článku 1 uvedené vyhlášky ve znění platném v době skutkových okolností rozhodných pro spor v původním řízení se tento nástroj „vztahuje na fyzické a právnické osoby, které mají provozovnu v nizozemskojazyčném regionu“ a „upravuje používání jazyků v oblasti sociálních vztahů mezi zaměstnavateli a pracovníky, jakož i v oblasti podnikových aktů a dokumentů stanovených zákonem“.

10. V článku 2 uvedené vyhlášky se stanoví, že „[v] sociálních vztazích mezi zaměstnavateli a pracovníky, jakož i v podnikových aktech a dokumentech stanovených zákonem se používá nizozemština“. Článek 5 první pododstavec dodává, že „zaměstnavatel vyhotoví v nizozemském jazyce všechny akty a dokumenty zaměstnavatelů stanovené zákonem […]“.

11. Článek 10 první pododstavec téže vyhlášky stanoví jakožto sankce, že „[d]okumenty nebo akty, které jsou v rozporu s ustanoveními této vyhlášky, jsou neplatné. O jejich neplatnosti soud rozhodne i bez návrhu“. Druhý a třetí pododstavec tohoto článku uvádějí, že „[r]ozsudek ukládá povinnost nahradit dotčené dokumenty i bez návrhu“ a že „[o]dstranění neplatnosti vyvolává účinky až ode dne nahrazení: pro písemné dokumenty ode dne předložení nahrazujících dokumentů v kanceláři pracovního soudu“.

3 — Gecoördineerde Grondwet (Konsolidovaná ústava) ze dne 17. února 1994 (*Belgisch Staatsblad*, 17. února 1994, s. 4054).

4 — Zákony konsolidované koninklijk besluit (královská vyhláška) ze dne 18. července 1966 (*Belgisch Staatsblad*, 2. srpna 1966 s. 7799), dále jen „konsolidované zákony“.

5 — Decreet tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de voor de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen (vyhláška, kterou se upravuje používání jazyků v oblasti sociálních vztahů mezi zaměstnavateli a pracovníky, jakož i v oblasti podnikových aktů a dokumentů stanovených zákonem a nařízeními) ze dne 19. července 1973 (*Belgisch Staatsblad*, 6. září 1973, s. 10089, dále jen „vlámská vyhláška o používání jazyků“).

12. V návaznosti na rozsudek Las[6] byla některá ustanovení uvedené vyhlášky změněna, ale až s účinností ode dne 2. května 2014[7], tedy až po skutkových okolnostech rozhodných ve sporu v původním řízení a výhradně v oblasti sociálních vztahů mezi zaměstnavateli a pracovníky, které nejsou předmětem tohoto sporu.

III – **Spor v původním řízení, předběžná otázka a řízení před Soudním dvorem**

13. Dne 12. listopadu 2010 uzavřely společnost New Valmar BVBA, jejíž sídlo se nachází v nizozemskojazyčném regionu Belgického království, a Global Pharmacies Partner Health Srl (dále jen „GPPH“), společnost se sídlem v Itálii, smlouvu, která určila posledně uvedenou společnost za výlučného koncesionáře společnosti New Valmar na území Itálie a jejíž platnost měla uplynout 31. prosince 2014.

14. Podle článku 18 koncesní smlouvy se tato smlouva řídila podle italského práva a soudy příslušnými pro rozhodnutí o případných sporech mezi stranami byly soudy v Gentu (Belgie).

15. Doporučeným dopisem ze dne 29. prosince 2011 společnost New Valmar tuto smlouvu předčasně ukončila s účinností od 1. června 2012.

16. Společnost New Valmar podala dne 30. března 2012 žalobu k rechtbank van koophandel te Gent (Obchodní soud v Gentu), v níž se domáhala, aby byla společnosti GPPH uložena povinnost zaplatit jí částku 234 192 eur z důvodu uhrazení několika nezaplacených faktur.

17. Společnost GPPH podala vzájemnou žalobu, v níž se domáhala, aby byla společnosti New Valmar uložena povinnost zaplatit jako náhradu škody částku 1 467 448 eur za protiprávní ukončení koncesní smlouvy.

18. Proti hlavní žalobě společnost GPPH namítla neplatnost dotčených faktur z toho důvodu, že i když šlo o „akty a dokumenty stanovené zákonem a nařízeními“ ve smyslu konsolidovaných zákonů a vlámské vyhlášky o používání jazyků, tyto faktury porušují kogentní pravidla obsažená v uvedené právní úpravě.

19. Z předkládacího rozhodnutí rovněž vyplývá, že kromě údajů o společnosti New Valmar, dani z přidané hodnoty (DPH) a bankovních údajů byly všechny standardní údaje a všeobecné obchodní podmínky na těchto fakturách formulovány v jazyce jiném než nizozemském, a to v italštině, zatímco společnost New Valmar má sídlo v nizozemskojazyčném regionu Belgického království.

20. Dne 14. ledna 2014, tedy během řízení, společnost New Valmar předala společnosti GPPH překlad dotčených faktur do nizozemštiny. Předkládající soud upřesňuje, že takový překlad nemá hodnotu „náhrady“ stanovené vlámskou jazykovou úpravou a že sporné faktury jsou podle belgického práva nadále absolutně neplatné.

21. Společnost New Valmar nepopírá, že dotčené faktury jsou v rozporu s uvedenou právní úpravou. Tvrdí však zejména, že tato úprava je v rozporu s unijním právem, a to konkrétně s čl. 26 odst. 2 a články 34 a 35 SFEU o volném pohybu zboží.

6 — Rozsudek zde dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239).

7 — Viz decreet tot wijziging van artikel 1, 2, 4, 5, 12 en 16 van het decreet van 19 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen (vyhláška, kterou se mění články 1, 2, 4, 5, 12 a 16 výše uvedené vyhlášky ze dne 19. července 1973) ze dne 14. března 2015 (*Belgisch Staatsblad*, 22. dubna 2014, s. 34371), která vstoupila v účinnost dne 2. května 2014. V tomto ohledu viz rovněž bod 1 tohoto stanoviska.

22. Za těchto okolností se rechtbank van koophandel te Gent (Obchodní soud v Gentu) rozhodnutím ze dne 18. prosince 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 16. ledna 2015, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je nutné článek 45 SFEU vykládat v tom smyslu, že brání takové právní úpravě člena federace členského státu, jako je v projednávané věci Vlaamse Gemeenschap in de federale Staat België (Vlámské společenství v Belgickém státě s federativním uspořádáním), která každému podniku s provozovnou na území tohoto člena federace ukládá podle ustanovení článku 52 [konsolidovaných] zákonů ve spojení s článkem 10 [vlámské vyhlášky o používání jazyků] povinnost vyhotovovat faktury přeshraniční povahy výlučně v úředním jazyce tohoto člena federace pod hrozbou neplatnosti faktur, o níž rozhodne soud i bez návrhu?“

23. Písemná vyjádření byla předložena Soudnímu dvoru společností New Valmar, belgickou a litevskou vládou, jakož i Evropskou komisí. Společnost New Valmar, belgická vláda a Komise byly zastoupeny na jednání, které se konalo dne 26. ledna 2016.

IV – **Analýza**

A – *Ke znění předběžné otázky*

24. Před posouzením merita této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je třeba přezkoumat opodstatněnost položené otázky, a to v několika ohledech, vzhledem k pochybnostem uvedeným ve vyjádřeních předložených Soudnímu dvoru.

1. K právu použitelnému ve sporu v původním řízení

25. Vzhledem k tomu, že spor v původním řízení má přeshraniční povahu, je třeba nejprve ověřit, že ustanovení belgického práva, která uvádí předkládající soud, jsou skutečně použitelná na situaci dotčenou v původním řízení, jak to předkládající soud předpokládá. I když Soudní dvůr není v této věci přímo dotazován, problematika střetu zákonů je vhodně zmiňována Komisí, neboť z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že koncesní smlouva podepsaná stranami tohoto sporu výslovně stanovovala, že se uvedená smlouva bude řídit podle italského práva a nikoli podle belgického práva, které je předmětem předběžné otázky.

26. V oblasti smluvního práva přitom soud v zásadě musí respektovat volbu rozhodného práva učiněnou smluvními stranami podle článku 3 nařízení (ES) č. 593/2008 [8]. Nicméně od základní zásady autonomie vůle [9] je možné se odchýlit, zejména z důvodu možného uplatnění mezinárodně kogentních ustanovení nazývaných „imperativní ustanovení“, a to za striktních podmínek uvedených v článku 9 téhož nařízení, které upřesňuje, že k takovému odchýlení může dojít jen za „výjimečných okolností“ [10].

8 — Nařízení Evropské parlamentu a Rady ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. 2008, L 177, s. 6, dále jen „nařízení Řím I“), které se podle svého článku 28 vztahuje na smlouvy, které byly uzavřeny, jako smlouva ve sporu v původním řízení, po 17. prosinci 2009.

9 — Zásada připomínaná zejména v bodě 11 odůvodnění nařízení Řím I.

10 — Viz bod 37 odůvodnění nařízení Řím I.

27. V projednávané věci je možné, že vlámská jazyková úprava bude použitelná ve sporu v původním řízení bez ohledu na volbu italského práva, kterou smluvní strany provedly, a tudíž se nezdá jako zjevné, že by žádost o rozhodnutí o předběžné otázce měla hypotetický charakter [11], za předpokladu, že předkládající soud bude mít za to, že vlámská jazyková úprava, kterou hodlá použít, představuje „imperativní ustanovení“ pro určení příslušnosti soudu ve smyslu článku 9 nařízení Řím I [12], což přísluší tomuto soudu stanovit *in concreto*.

28. V tomto ohledu připomínám, že odstavec 1 uvedeného článku 9 definuje pojem „imperativní ustanovení“ jako „ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání zásadní“. Jelikož tato definice sama o sobě nepostačuje k určení vnitrostátních pravidel – mezi všemi pravidly kogentního charakteru – která skutečně spadají pod uvedený pojem, soudy členských států jsou povinny uvést, z jakých důvodů dají v konkrétním případě přednost použití relevantních ustanovení příslušných právních předpisů na úkor práva jiné země [13]. Při tomto posouzení musí vzít v úvahu celou řadu objektivních kritérií, jak to uvedl Soudní dvůr ohledně jednoho z právních nástrojů, z něhož je nařízení Řím I odvozeno [14].

2. K obsahu dotčené jazykové úpravy

29. Za předpokladu, že se ve sporu v původním řízení musí použít vlámská jazyková úprava, je třeba dále rozebrat znění ustanovení použitelných v projednávané věci vzhledem k rozdílům, které mohou být zjištěny mezi představením vnitrostátního právního rámce, provedeným v předkládacím rozhodnutí, a tím, které vyplývá z ústních i písemných vyjádření belgické vlády.

30. Tato vláda totiž tvrdí, že na rozdíl od toho, co podle všeho připustil předkládající soud, vlámská jazyková úprava neukládá zákonnou povinnost uvádět na faktuře její podmínky nebo všeobecné obchodní podmínky ani povinnost uvádět je v nizozemském jazyce. Uvádí, že pouze údaje, které jsou stanovené podle právních předpisů o DPH [15], musejí být nutně formulovány v nizozemštině podle článku 2 vlámské vyhlášky o používání jazyků [16]. Podle této vlády je přitom pro zákazníka velmi jednoduché pochopit tyto údaje vyjádřené většinou v číselné podobě, nebo v případě potřeby vyhledat překlad těchto povinných údajů ve všech jazycích Evropské unie, jelikož odpovídají údajům, které jsou vyjmenovány harmonizovaným způsobem v článku 226 směrnice 2006/112/ES [17].

11 — V souladu s požadavky ustálené judikatury Soudního dvora (viz zejména rozsudek ze dne 18. února 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, body 28 a následující).

12 — Odstavce 2 a 3 tohoto článku 9 rozlišují případný účinek imperativních ustanovení členského státu, kde je sídlo příslušného soudu a účinek imperativních ustanovení státu, kde je smlouva prováděna.

13 — V tomto ohledu viz zejména Nuyts, A., „Les lois de police et dispositions impératives dans le Règlement Rome I [Imperativní ustanovení a kogentní ustanovení v nařízení Řím I]“, *Revue de droit commercial belge* , 2009, č. 6, s. 553 a následující, bod 10.

14 — Viz rozsudek ze dne 17. října 2013, Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, body 47 a 50), ve kterém Soudní dvůr ohledně Římské dohody ze dne 19. června 1980 o rozhodném právu ve smluvních závazkových vztazích (Úř. věst. 1980, L 266, s. 1; v českém vydání Úř. věst. 2005, C 169, s. 10) upřesnil, že „[v]nitrostátnímu soudu tak přísluší, aby při posuzování povahy ‚imperativního ustanovení‘ vnitrostátního práva, kterým zamýšlí nahradit ustanovení zvolené smluvními stranami, zohlednil nejen přesné znění tohoto ustanovení, ale i obecnou systematiku a všechny okolnosti, za kterých bylo přijato, tak aby z nich bylo možno dovodit, že toto ustanovení má imperativní povahu, protože je vnitrostátní zákonodárce přijal patrně s cílem chránit zájem, který je dotčeným členským státem považován za zásadní“. Viz rovněž stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci Unamar (C-184/12, EU:C:2013:301, body 30 a následující).

15 — Z tohoto titulu belgická vláda odkazuje na seznam povinných údajů, které se nacházejí v článku 5 koninklijk besluit nr. 1 met betrekking tot de regeling voor de voldoening van de belasting over de toegevoegde waarde (královské nařízení č. 1 o opatřeních, která mají zajistit úhradu daně z přidané hodnoty) ze dne 29. prosince 1992 (*Belgisch Staatsblad*, 31. prosince 1992, s. 27976), přičemž tento článek byl naposledy změněný královským nařízením ze dne 19. prosince 2012 (*Belgisch Staatsblad*, 31. prosince 2012, s. 88559).

16 — Omezení pouze na povinné údaje faktur se jeví relativně jasné ve vztahu ke konsolidovaným zákonům, naproti tomu však existuje pochybnost ohledně působnosti vlámské vyhlášky o používání jazyků (viz zejména Gosselin, F., „Le régime linguistique de la facture [Jazykový režim faktur]“, v *La facture et autres documents équivalents*, pod vedením Ballon, G. -L., a Dirix, E., Kluwer, Waterloo, 2011, body 171 a následující, jakož i body 203 a následující).

17 — Směrnice Rady ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty (Úř. věst. 2006, L 347, s. 1), ve znění směrnice Rady 2010/45/EU ze dne 13. července 2010, kterou se mění směrnice 2006/112, pokud jde o pravidla fakturace (Úř. věst. 2010, L 189, s. 1).

31. V souladu s ustálenou judikaturou platí, že jestliže je obsah předkládacího rozhodnutí zpochybněn jednou ze stran během řízení o předběžné otázce, Soudní dvůr musí v zásadě omezit svůj přezkum na skutečnosti, které se mu předkládající soud rozhodl předložit k posouzení, zvláště pokud se jedná o způsoby použití relevantní vnitrostátní právní úpravy, které předkládající soud považuje za prokázané, protože výklad vnitrostátních ustanovení přísluší výlučně soudům členských států [18]. Proto bez ohledu na kritiku vyjádřenou belgickou vládou vůči výkladu vnitrostátního práva, který podal předkládající soud, je nutno provést přezkum této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce s přihlédnutím k výkladu tohoto práva podanému tímto soudem [19].

32. Soudní dvůr však při rozhodování o předběžné otázce může v případě potřeby podat upřesnění, aby vnitrostátnímu soudu poskytl vodítko při jeho výkladu vnitrostátní úpravy a při jeho posouzení souladu této úpravy s unijním právem [20]. V daném případě bude podle mého názoru příslušet předkládajícímu soudu, aby přesněji ověřil, do jaké míry dotčená jazyková úprava skutečně ukládá, aby všechny údaje na fakturách vystavených společností se sídlem ve vlámském regionu byly formulovány výlučně v nizozemském jazyce.

3. K přeformulování předběžné otázky

a) K nutnosti přeformulování

33. Podle znění předběžné otázky se předkládající soud táže Soudního dvora na výklad článku 45 SFEU, který stanoví volný pohyb pracovníků v rámci Unie. Zdá se mi však zřejmé, že se zde jedná o věcnou chybu, která může souviset s tím, že se uvedeného článku týkal rozsudek Las [21], precedent v rámci judikatury v široké míře zmiňovaný v předkládacím rozhodnutí.

34. V každém případě je jisté, že spor v původním řízení nespadá do působnosti tohoto ustanovení, protože se týká vztahů obchodní povahy, které navázaly belgická a italská společnost, a žádný prvek ze spisu neumožňuje spojit tento spor s volným pohybem pracovníků.

35. Takto zjištěná chyba v odkazu však nemůže způsobit nepřípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, jak to primárně navrhuje belgická vláda. Podle ustálené judikatury totiž platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU může Soudní dvůr přeformulovat otázky, které jsou mu položeny, aby mohl poskytnout předkládajícímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen [22].

36. V tomto ohledu přísluší Soudnímu dvoru, aby ze všech poznatků předložených vnitrostátním soudem, zejména pak z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžil ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit [23]. Z odůvodnění předkládacího rozhodnutí přitom vyplývá, že se žalobkyně ve věci v původním řízení, společnost New Valmar, především dovolávala neslučitelnosti dotčené vnitrostátní právní úpravy s čl. 26 odst. 2 a články 34 a 35 SFEU a podpůrně vyzvala předkládající soud, aby položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku právě ohledně těchto ustanovení primárního práva týkajících se volného pohybu zboží.

18 — Viz zejména rozsudky ze dne 6. března 2003, Kaba (C-466/00, EU:C:2003:127, bod 41); ze dne 1. června 2006, Innoventif (C-453/04, EU:C:2006:361, bod 29), jakož i ze dne 8. července, 2010 Sjöberg a Gerdin (C-447/08 a C-448/08, EU:C:2010:415, bod 54).

19 — Rozsudek ze dne 29. října 2009, Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, bod 38).

20 — Viz zejména rozsudky ze dne 26. června 2008, Burda (C-284/06, EU:C:2008:365, bod 39); ze dne 29. října 2009, Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, bod 49), jakož i ze dne 28. července 2011, Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, body 59 a následující).

21 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239).

22 — Viz zejména rozsudky ze dne 26. listopadu 2015, Aira Pascual a další (C-509/14, EU:C:2015:781, bod 22), jakož i ze dne 17. prosince 2015, Viamar (C-402/14, EU:C:2015:830, bod 29).

23 — Viz zejména rozsudek ze dne 1. října 2015, Doc Generici (C-452/14, EU:C:2015:644, body 33 a následující, jakož i citovaná judikatura).

37. Podobně jako všichni účastníci, kteří předložili svá vyjádření, tedy společnost New Valmar, belgická vláda – podpůrně – litevská vláda, jakož i Komise, se proto domnívám, že položená otázka musí být přeformulována v tom smyslu, že se žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve skutečnosti týká výkladu ustanovení Smlouvy o FEU o volném pohybu zboží, a konkrétněji článku 35 této Smlouvy z důvodů, které nyní vysvětlím.

b) K vykládaným ustanovením unijního práva

i) Identifikace relevantních ustanovení Smlouvy o FEU

38. I když se společnost New Valmar dovolává zároveň čl. 26 odst. 2 a článků 34 a 35 SFEU, zdá se mi nicméně, že se pouze posledně uvedené ustanovení přímo vztahuje k předmětu sporu v původním řízení a musí tak být vyloženo v rámci této věci.

39. Z předkládacího rozhodnutí totiž vyplývá, že tento spor, který se týká úhrady faktur vyhotovených v italském, a nikoli nizozemském jazyce, spadá do rámce dodávek zboží uskutečňovaných poskytovatelem koncese se sídlem v Belgii a určených koncesionáři se sídlem v Itálii. Otázka předložená Soudnímu dvoru se tak v podstatě týká toho, zda jazykové požadavky vyplývající z vnitrostátní právní úpravy uvedené předkládajícím soudem mohou omezit takové *vývozy* zboží pocházejícího z Belgie uvnitř Společenství.

40. Článek 26 odst. 2 SFEU se přitom omezuje na obecné vyjádření zásady volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu na vnitřním trhu. Článek 34 SFEU se týká opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením dovozu, a nikoli vývozu, mezi členskými státy, která jsou zakázána v článku 35 SFEU. Proto je to podle mého názoru spíše posledně uvedený článek, podle něhož musí být přezkoumána taková vnitrostátní právní úprava, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, jak to navrhuje Komise.

ii) Případný dopad ustanovení směrnice 2006/112

41. Pouze belgická vláda se domnívá, že slučitelnost dotčených vnitrostátních opatření s unijním právem by měla být přezkoumána výhradně ve vztahu k pravidlům sekundárního práva použitelným v oblasti DPH a zvláště směrnice 2006/112 z toho důvodu, že pravidla primárního práva nemohou být referenčním pravidlem, jestliže existuje úplná harmonizace obsahu faktur [24].

24 — V tomto ohledu se belgická vláda dovolává rozsudku ze dne 11. prosince 2003, Deutscher Apothekerverband (C-322/01, EU:C:2003:664, bod 64), podle něhož „každé vnitrostátní opatření přijaté v oblasti, která byla na úrovni Společenství vyčerpávajícím způsobem harmonizována, musí být posuzováno ve vztahu k ustanovením tohoto harmonizačního opatření, a nikoli ve vztahu k ustanovením primárního práva“. Soudní dvůr k tomu však dodává, že „pravomoc přiznaná členským státům [ustanovením sekundárního práva dotčeného v této věci] musí být vykonávána s náležitým ohledem na Smlouvu, jak je výslovně stanoveno v tomto ustanovení“, a „nevylučuje tak nezbytnost přezkoumat slučitelnost vnitrostátního zákazu, o který se jedná ve věci v původním řízení, s články 28 ES až 30 ES“ (viz bod 65).

42. Tvrdí, že článek 248a této směrnice [25] umožňuje členským státům uložit jejich vnitrostátními právními předpisy povinnost, aby faktury vystavené v přeshraničním kontextu byly formulovány v jiném jazyce, než je jazyk příjemce. Podle této vlády ustanovení směrnice 2006/112 dokonce implikují obecné pravidlo, že faktury musí být zpravidla vyhotoveny v jazyce členského státu, kde má sídlo podnik, který fakturu vystavuje, neboť pokud by tomu tak nebylo, možnost stanovená v uvedeném článku 248a požádat o překlad do úředního jazyka členského státu, v němž sídlí příjemce zboží, služeb nebo faktury, by tak byla zbytečná [26].

43. Avšak podobně jako ostatní zúčastnění, kteří předložili svoje vyjádření na jednání, tedy společnost New Valmar a Komise, tuto analýzu belgické vlády nesdílím, a to z následujících důvodů.

44. Nejprve připomínám, že harmonizace, která je uskutečňována průběžně [27] prostřednictvím postupně přijímaných směrnic v oblasti DPH, není úplná, ale jen částečná k danému okamžiku, jak to Soudní dvůr opakovaně poznamenal [28].

45. Pokud jde konkrétněji o „obsah faktur“ vyžadovaný pro účely DPH směrnicí 2006/112, je pravda, že oddíl 4, který je takto nadepsaný a nachází se v kapitole 3, která se týká „fakturace“, obsahuje ustanovení zavádějící harmonizaci v této oblasti zejména tím, že vyjmenovává řadu povinných údajů, a tím, že odmítá možnost členských států vyžadovat podepsání faktur [29]. Tato harmonizace se nicméně týká výlučně znění faktur, a nikoli praktických podmínek, podle nichž mají být faktury vyhotoveny [30]. Ustanovení uvedeného oddílu 4 konkrétně nijak závazně nedefinují, jaký jazyk by měl být používán v tomto rámci. Kromě tohoto se ve směrnici 2006/112 nenachází žádné jiné ustanovení, které by stanovilo harmonizované jazykové požadavky v oblasti fakturace.

46. V tomto ohledu zdůrazňuji, že článek 248a směrnice 2006/112 má mnohem omezenější dosah, než který se mu belgická vláda snaží přiznat. Ze znění tohoto ustanovení totiž vyplývá, že v žádném případě nemá za cíl umožnit všem členským státům, aby stanovily obecný požadavek na užívání konkrétního jazyka při vyhotovování faktur, a zejména nikoli nezbytně jazyka členského státu, kde je faktura vystavena, jak tvrdí belgická vláda.

47. Uvedený článek 248a stanoví pouze možnost, a nikoli povinnost členského státu určení vyžadovat pouhý překlad do svého úředního jazyka, nikoli vyhotovení samotné faktury v tomto jazyce [31], a to pouze v případě, že to považuje za nutné „pro účely kontroly“ faktur, které jsou uchovávány v elektronické podobě v jiném členském státě nikoli systematickým způsobem [32]. Tento článek

25 — Tento článek 248a obsažený ve směrnici 2010/45 zní následovně: „pro účely kontroly a v souvislosti s fakturami za dodání zboží nebo poskytnutí služeb na jejich území a s fakturami obdržených osobami povinnými k dani usazenými na jejich území mohou členské státy u některých osob povinných k dani nebo v některých případech vyžadovat překlad do jejich úředních jazyků. Členské státy však nesmí uložit obecnou povinnost překládat faktury.“

26 — Belgická vláda na jednání tvrdila, že podle ní skutečnost, že by tak v daném případě Italská republika za jistých podmínek mohla vyžadovat překlad faktury vyhotovené v nizozemském jazyce, dávala smysl pouze tehdy, pokud bychom připustili tezi, kterou tato vláda zastává, podle níž je možné uložit povinnost, aby faktura byla vyhotovená obchodníkem v jiném jazyce, než je jazyk příjemce.

27 — Bod 6 odůvodnění směrnice 2006/112 uvádí, že „je třeba postupovat krok po kroku, protože harmonizace daní z obratu obnáší v členských státech změny daňové struktury a citelné důsledky v rozpočtové, hospodářské a sociální oblasti“.

28 — Viz zejména rozsudek ze dne 26. února 2015, VDP Dental Laboratory a další (C-144/13, C-154/13 a C-160/13, EU:C:2015:116, bod 60 a citovaná judikatura).

29 — Viz respektive články 226 a 229 směrnice 2006/112.

30 — Komise ve svém ústním vyjádření uvedla, že systém DPH Společenství byl harmonizovaný pouze tam, kde to bylo naprosto nezbytné pro zajištění neutrality daňové zátěže všech hospodářských činností, které jsou předmětem DPH.

31 — V tomto smyslu rozhodl Soudní dvůr ve věci šesté směrnice o DPH (směrnice Rady 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně, Úř. věst. 1977, L 145, s. 1; Zvl. vyd. 09/01, s. 23), která byla přepracována směrnicí 2006/112, v rozsudku ze dne 18. června 2009, Stadeco (C-566/07, EU:C:2009:380, bod 33), že předkládajícímu soudu přísluší, aby s přihlédnutím ke všem relevantním okolnostem ověřil, ke kterému členskému státu se DPH uvedená na dotčené faktuře vztahuje, s přihlédnutím zejména k „jazyku vyhotovení“, který tak podle Soudního dvora nebyl předem určený právem Společenství.

32 — Tento konkrétní cíl je připomenut v bodě 46 odůvodnění směrnice 2006/112.

dokonce výslovně vylučuje, aby členský stát určení mohl uložit obecnou povinnost překládat faktury za tímto účelem [33], při vědomí toho, že povinnost překladu faktur „představuje dodatečnou nezanedbatelnou finanční zátěž pro podniky“, jak bylo správně poznamenáno během legislativních prací, které vedly k začlenění uvedeného článku do směrnice 2006/112 [34].

48. S ohledem na skutečnost, že má toto ustanovení v rámci obecné systematiky směrnice 2006/112 povahu odchylky, musí být jeho použití chápáno striktním způsobem, přičemž pravidlem musí nadále zůstat svobodná volba jazyka stranami hospodářského vztahu, v rámci něhož je vystavena přeshraniční faktura, jak to na jednání zdůraznila Komise [35].

49. Proto při neexistenci harmonizace, která by byla provedená ustanoveními sekundárního unijního práva vyčerpávajícím způsobem v oblasti, která je předmětem této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, tedy v oblasti jazykového režimu, který by měl být dodržován při vyhotovování přeshraničních faktur, je třeba podle mého názoru přeformulovat položenou otázku v tom smyslu, že se týká výkladu článku 35 SFEU [36].

B – *Ke slučitelnosti takové vnitrostátní právní úpravy, jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, s článkem 35 SFEU*

50. Přeformulovaná předběžná otázka vyzývá Soudní dvůr v podstatě k tomu, aby nejprve přezkoumal, zda je účinkem takových vnitrostátních opatření, jako jsou dotčená opatření, omezit obchod mezi členskými státy takovým způsobem, že představují opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením vývozu ve smyslu článku 35 SFEU, a dále v případě kladné odpovědi, zda taková opatření mohou být přesto považována za slučitelná s unijním právem, jestliže je lze odůvodnit cíli obecného zájmu a pokud jsou vzhledem k těmto cílům přiměřená.

51. Předkládající soud si konkrétně klade otázku, zda stanovisko, které Soudní dvůr zaujal v rozsudku Las [37], podle něhož ustanovení týkající se sociálních vztahů ze stejné jazykové úpravy, jako je úprava dotčená v projednávané věci, nebyla slučitelná s volným pohybem pracovníků [38], může být použito i v kontextu této věci, která vyžaduje přezkoumat uvedenou úpravu tentokrát ve vztahu k volnému pohybu zboží.

33 — V první větě uvedeného článku 248a je stanoveno, že požadavek takového překladu se může týkat jen některých dodaných faktur („u některých osob povinných k dani nebo v některých případech“). Mimoto poslední věta tohoto článku trvá na zákazu jakéhokoli zobecnění.

34 — Viz bod 3.6 stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru (Úř. věst. 2009, C 306, s. 76) k návrhu Komise, který vedl k přijetí směrnice 2010/45 [COM(2009) 21 final], který usiloval o snížení nákladů vyplývajících pro podniky z různých použitelných pravidel v oblasti fakturace pro účely DPH – omezením manévrovacího prostoru členských států, zejména v oblasti přeshraniční elektronické fakturace – avšak obsahoval článek 248a s méně přesným zněním oproti konečné verzi této směrnice (viz s. 3, 10 a 23 uvedeného návrhu). Čl. 22 odst. 3 písm. b) *in fine* šesté směrnice DPH ve znění vyplývajícím z článku 28h uvedené směrnice obsahoval ustanovení v podstatě blízké této poslední verzi.

35 — Komise se kromě toho domnívala, že taková jazyková úprava, jako je dotčená úprava, nesplňuje podmínky pro použití článku 273 směrnice 2006/112, jelikož tato úprava nemá za cíl zajistit správný výběr DPH a zabránit daňovým únikům a dále ukládá dodatečné požadavky oproti požadavkům stanoveným v kapitole 3 této směrnice a zejména v jejím článku 226.

36 — Pro případ, že by se Soudní dvůr neřídil tímto doporučením, připomínám, že v každém případě musí být každý akt sekundárního práva Unie, jako je směrnice 2006/112, vykládán v co největším možném rozsahu v souladu s primární právem Unie a zejména s ustanovením Smlouvy o FEU, v souladu s obecnou zásadou výkladu (viz zejména rozsudek ze dne 15. února 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, bod 48, jakož i poznámka 24 *in fine* tohoto stanoviska).

37 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239).

38 — Předkládající soud uvádí, že výklad zastávaný Soudním dvorem v tomto rozsudku vedl ke změně vlámské vyhlášky o používání jazyků, pokud jde o pracovní vztahy (viz bod 12 tohoto stanoviska).

1. K existenci opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením vývozu ve smyslu článku 35 SFEU

a) K poznatkům, které lze vyvodit z rozsudku Las

52. Podobně jako věc, ve které byl vydán rozsudek Las [39], se tato věc v podstatě týká případné neslučitelnosti s unijním právem právní úpravy použitelné v jednom členském státě, která stanoví, že když podniky, které mají své sídlo na území člena federace, v dané věci ve vlámském regionu Belgického království, vyhotovují určité dokumenty, musí nutně pod sankcí neplatnosti, kterou stanoví soud i bez návrhu, používat úřední jazyk tohoto člena federace, tedy nizozemský jazyk, a to i v případě, že jsou tyto dokumenty vyhotovovány v rámci obchodních vztahů přeshraniční povahy a dotčené smluvní strany by si mohly lépe vzájemně rozumět při použití jiného jazyka.

53. Soudní dvůr v rozsudku Las pro posouzení, že taková právní úprava může mít odrazující účinek vůči pracovníkům a zaměstnavatelům, kteří nizozemsky nehovoří a pocházejí z jiných členských států, a představuje tudíž omezení v rozporu s článkem 45 SFEU, zejména uvedl, že takové opatření, i když se použije bez diskriminace na základě státní příslušnosti, může učinit výkon volného pohybu pracovníků méně přitažlivým, vzhledem k tomu, že v případě přeshraničních pracovních smluv uzavíraných zaměstnavateli, kteří jsou usazeni ve vlámském regionu, je rozhodné pouze nizozemské znění [40].

54. Tyto úvahy nejsou automaticky použitelné v projednávaném případě, neboť přezkum souladu ve vztahu k článku 45 SFEU, který Soudní dvůr učinil, není zcela totožný s analýzou, kterou je potřeba provést ve vztahu k článku 35 SFEU, který zakazuje opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením vývozu, která jsou takto označena na základně kritérií vyplývajících z judikatury, jež se poněkud odlišují od kritérií použitelných na volný pohyb pracovníků.

55. Z judikatury Soudního dvora totiž vyplývá, že opatření zakázaná na základě článku 35 SFEU jsou ta, „*která mají za cíl nebo jejichž účinkem je specificky omezit vývozní toky*, a zakládat tak *rozdíl v zacházení* s vnitřním obchodem v rámci členského státu a jeho zahraničním obchodem, aby tak byla zajištěna *zvláštní výhoda* tuzemské produkci nebo vnitřnímu trhu příslušného státu *na úkor produkce nebo obchodu jiných členských států*“ [41].

56. Soudní dvůr však v obdobném kontextu jako v této věci tento přístup zmírnil, když dodal, že „i když [vnitrostátní úprava] platí pro všechny subjekty působící v tuzemsku“, může být označena za opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením vývozu za předpokladu, že je konstatováno, že jsou touto právní úpravou „*nicméně ve skutečnosti dotčeny více výstupy výrobků z trhu členského státu vývozu než* uvádění výrobků na *domácí trh* uvedeného členského státu“ [42].

57. To jsou kritéria, které je třeba v projednávané věci uplatnit za účelem posouzení, zda dotčená jazyková úprava může představovat omezující opatření, které je na základě článku 35 SFEU zakázané.

39 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239).

40 — Tamtéž (body 19 až 22).

41 — Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska. Ohledně článku 29 ES, který se stal článkem 35 SFEU, viz zejména rozsudky ze dne 8. listopadu 2005, Jersey Produce Marketing Organisation (C-293/02, EU:C:2005:664, bod 73), jakož i ze dne 16. prosince 2008, Gysbrechts a Santurel Inter (C-205/07, EU:C:2008:730, bod 40 a citovaná judikatura).

42 — Rozsudek ze dne 16. prosince 2008, Gysbrechts a Santurel Inter (C-205/07, EU:C:2008:730, bod 43), zvýrazněno autorem tohoto stanoviska. Viz rovněž stanovisko generální advokátky V. Trstenjak ve věci Gysbrechts a Santurel Inter (C-205/07, EU:C:2008:427, body 57 až 65). V této věci ustanovení belgického práva týkající prodejů na dálku zakazovalo dodavatelům požadovat jakoukoli předběžnou platbu před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy, čímž je zbavovalo účinného nástroje ochrany proti riziku neplacení. Soudní dvůr zdůraznil, že „takovýto zákaz má obecně výraznější důsledky u přeshraničních prodejů přímo spotřebitelům, zvláště u prodejů prováděných prostřednictvím internetu, a to zejména z důvodu překážek, na které naráží postup proti neplatícím spotřebitelům v jiném členském státě, především pokud se jedná o prodeje týkající se relativně malých částek“ (viz bod 42 uvedeného rozsudku).

b) K charakteristice omezujících opatření v této věci

58. Ve své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce uvádí předkládající soud různé skutečnosti, které mohou vést k domněnce, že vlámská jazyková úprava může představovat omezení pro výkon volných pohybů stanovených Smlouvou. Na rozdíl od belgické vlády se společnost New Valmar a Komise dále dovolávají řady argumentů svědčících ve prospěch tohoto kritického přístupu [43], který rovněž Soudnímu dvoru navrhuji, a to z následujících důvodů.

59. Právní úprava dotčená ve věci v původním řízení je zajisté použitelná bez ohledu na státní příslušnost smluvních stran nebo původu či místa určení zboží, protože se vztahuje na všechny podniky se sídlem v nizozemskojazyčném regionu Belgického království. Neexistence přímé diskriminace však není z hlediska výše uvedené judikatury Soudního dvora sama o sobě dostatečným prvkem, který připouští, že podmínky provádění článku 35 SFEU mohou být někdy splněny bez ohledu na toto zjištění [44]. Domnívám se přitom, že v souladu s kritérii vymezenými v této judikatuře se taková jazyková úprava, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, více dotýká vývozů z dotčeného členského státu než prodeje výrobků na jeho domácím trhu.

60. Praktické problémy se zde totiž podle mého názoru projevují mnohem silněji v kontextu přeshraničního obchodu než v rámci domácího obchodu, vzhledem k tomu, že vyhotovování faktur v nizozemštině je povinné. Skutečnost, že není povoleno použití jiné rozhodné jazykové verze, která by tak byla závazná, již by dotčené smluvní strany formulovaly ve svobodně zvoleném jazyce, má tu hlavní nevýhodu, že zabraňuje stranám zvolit si jazyk, který by společně ovládaly, a zejména jazyk více používaný v mezinárodním obchodě.

61. Pokud jde o *příjemce* takové faktury, předkládající soud správně konstatuje, že příjemce bude vystaven potížím s rychlým pochopením, ledaže by hovořil nizozemsky, což je pochopitelně výrazně méně pravděpodobné, jestliže má dotyčná smluvní strana sídlo v jiném členském státě [45], než když má sídlo v Belgii, kde je nizozemština jedním z úředních jazyků [46].

62. Belgická vláda v tomto ohledu namítá, že kupující, který nerozumí faktuře vystavené v nizozemštině, má možnost bez dalšího požádat o překlad a dále popřít tuto fakturu v případě pochybností. Domnívám se však, že finanční zátěž, kterou jedna či druhá z těchto možností představuje pro průměrného kupujícího, ho může odradit buď od uzavření smlouvy s podnikem usazeným ve vlámském regionu, pokud se mu podaří si tuto obtíž uvědomit před podpisem smlouvy, nebo přinejmenším od dalšího uzavírání obchodů s tímto podnikem, pokud si to uvědomí až po uzavření transakce.

63. Pokud jde o *odesílatele* faktury vyhotovené ve stanoveném jazyce, Komise správně poznamenává, že tato strana se v tomto kontextu více vystavuje riziku neplacení pohledávek z důvodu skutečného či domnělého nedostatku srozumitelnosti, jehož se bude moci dovolávat zahraniční smluvní partner, jak to ostatně podle všeho belgická vláda připouští. Právě to se přesně stalo v projednávaném případě, protože italská společnost, která je potencionální dlužnicí sporných faktur, se dovolává vlámské jazykové úpravy postupem, který mi připadá paradoxní [47], který však přesto může vyústit v rozhodnutí v její prospěch v řízení zahájeném společností New Valmar.

43 — Litevská vláda zaujímá stanovisko hlavně z hlediska případného odůvodnění nedostatku souladu s „ustanoveními Smlouvy o FEU vztahujícími se ke svobodám na vnitřním trhu“.

44 — Viz poznámka pod čarou 42 tohoto stanoviska.

45 — S výjimkou Nizozemského království.

46 — Jestliže se totiž obchodní vztah omezuje na území jednoho členského státu, kde se užívá více úředních jazyků, jako je tomu v Belgii, je zajisté možné, že příjemce nerozumí uloženému jazyku, v dané věci nizozemštině, ale pravděpodobnost, že to v této situaci nastane, je výrazně menší, než když k obchodní transakci dojde v rámci obchodu mezi členskými státy.

47 — Viz poznámka pod čarou 91 tohoto stanoviska.

64. Belgická vláda tvrdí, že se předkládající soud neprávem dovolává ztraceného času a nákladů souvisejících s překladem faktur z nizozemštiny do jazyka srozumitelného pro jejich příjemce, neboť to je v mezinárodním obchodě prakticky nevyhnutelné, a tuto zátěž by nesly vlámské společnosti, i když mohou vyhotovovat faktury v cizím jazyce dle svého výběru. To však není případ vývozců disponujících vnitřními zdroji, které jim umožňují používat přímo jazyk, který specificky ovládají, bez nákladů na překlad [48]. Dotčená právní úprava tak uložením povinnosti používat nizozemský jazyk vytváří pro uvedené podniky, které zamýšlejí provádět přeshraniční obchody, náklady na překlad, které by jinak nebyly nutné.

65. I kdyby se ukázalo, jak tvrdí belgická vláda, že požadavky vyplývající z dotčené právní úpravy nezavádějí úplnou jednojazyčnost, ale omezují se na stanovení povinných údajů v oblasti DPH, představovala by podle mého názoru i případná nařízená dvojjazyčnost v každém případě příliš významnou věcnou překážku, a to konkrétněji v kontextu mezinárodního obchodu. Povinnost formulovat faktury případně ve dvou jazycích, a sice určité povinné údaje v nizozemštině – podle informací poskytnutých touto vládou – a ostatní údaje v jiném jazyce vybraném stranami, totiž v praxi představuje složitý proces pro belgické vývozní podniky, zvláště jestliže vyvážejí ve velkém měřítku, a tím se zvyšuje počet faktur určených různým zahraničním partnerům.

66. Z toho vyplývá, že uvedená právní úprava má vzhledem k obchodu uvnitř Společenství odrazující účinek nejenom pro podniky se sídlem ve vlámském regionu, které by chtěly vyvážet svoje zboží do jiných členských států, jak to uvádí společnost New Valmar, ale i pro zahraniční podniky, které by chtěly uzavírat obchody s těmito podniky, které ale mohou být odrazovány nejistotou obklopující dodávky vzhledem k povinnosti vyhotovovat faktury v nizozemštině. Dodávám, že z těchto vnitrostátních opatření rovněž pro obě smluvní strany vyplývá významná právní nejistota s ohledem na radikální sankce, které jsou v nich stanoveny [49], která je podle mého názoru obzvláště patrná, jestliže si strany zvolily, jako ve sporu v původním řízení, za použitelné pro jejich smlouvu právní předpisy jiného členského státu.

67. Belgická vláda dále ke zpochybnění této analýzy tvrdí, že ačkoli se týká stejné jazykové úpravy, musí být tato věc odlišena od věci, ve které byl vydán rozsudek Las [50], a to z toho důvodu, že spor v původním řízení zde nemá přímou souvislost s uzavřením smlouvy podepsané smluvními stranami, protože se týká faktur a uvedená právní úprava nezasáhla do jejich svobody zvolit si jazyk, v němž tyto strany svoji smlouvu vyhotovily.

68. Předkládající soud však správně uvádí, že sporné faktury jsou potvrzením pohledávek, které vzešly z předchozí smlouvy [51], a že taková právní úprava může bránit smluvním stranám, aby snadno a správně pochopily dohody o platbách, které uzavřou z titulu výkonu své smlouvy. V projednávané věci tak existuje úzká souvislost mezi těmito fakturami a prováděním smlouvy, na základě níž jsou vystaveny. Navíc samotné faktury mohou vytvořit právní závazky nad rámec těch, které vznikly z této smlouvy [52]. Mimoto není neobvyklé, že se obchodní vztahy realizují prostřednictvím vystavení faktury, aniž by jí předcházela jakákoli písemná smlouva. V posledních dvou případech dotčená právní úprava nepopiratelně určuje jazyk, v němž dochází k výměně souhlasných projevů vůle. Konečně zdůrazňuji, že ačkoli tato právní úprava nemá za *cíl* upravit vyhotovování samotných smluv, může mít skutečně za *důsledek*, jak jsem již uvedl [53], že zabrání provádění nebo dalšímu pokračování obchodních smluv s osobami, které jsou usazené v jiném členském státě.

48 — Mám za to, že se v této situaci nacházela společnost New Valmar, protože tato belgická společnost vyhotovovala faktury přímo v italštině, které zasílala svému koncesionáři.

49 — Viz body 96 a následující tohoto stanoviska.

50 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239).

51 — Jak to ostatně uznává belgická vláda.

52 — Je zejména možné, že úprava v podobě snížení nebo zvýšení původní ceny stanovené ve smlouvě podepsané dotčenými stranami se uskutečňuje prostřednictvím faktur, jejichž úhrada představuje přijetí takové úpravy rámcové smlouvy. Předání faktury také určuje další prvky a především platební podmínky nebo datum splatnosti.

53 — Viz body 60 a následující tohoto stanoviska.

69. Vzhledem ke všem těmto skutečnostem se domnívám, že taková vnitrostátní opatření mají skutečně přímý dopad na transakce uvnitř Společenství. Proto tato situace podle mého názoru nespadá pod judikaturu rozvinutou Soudním dvorem, která vede k odmítnutí prohlásit, že je vnitrostátní právní úprava v rozporu s unijním právem, jestliže „*omezující účinky*, které [tato úprava] může mít na volný pohyb zboží, jsou *příliš neurčité a nepřímé* na to, aby [tato úprava] mohla být považována za překážku obchodu mezi členskými státy“ [54]. V tomto ohledu uvádím, že omezující účinek posuzovaný v projednávané věci závisí nikoli na budoucí a hypotetické události, ale na pouhém výkonu práva na volný pohyb zboží, přičemž není rozhodující vědět, jak rozsáhlý může být uvedený účinek v praxi, protože každé omezení této svobody, byť minimálního významu, je zakázané [55].

70. Proto se domnívám, že taková jazyková úprava, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, která ukládá používání určeného úředního jazyka pro vyhotovování faktur všem podnikům se sídlem v jednom ze členů federace dotčeného členského státu, zakládá opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením vývozu ve smyslu článku 35 SFEU. Zbývá určit, zda taková úprava může být přesto odůvodněná ve vztahu k unijnímu právu [56].

2. K případnému odůvodnění takových omezujících opatření, jako jsou opatření v dotčené věci

71. V souladu s judikaturou Soudního dvora může být vnitrostátní opatření omezující výkon některého z volných pohybů zavedených Smlouvou, které však sleduje cíl obecného zájmu, prohlášeno za slučitelné s unijním právem za současného splnění dvou podmínek, že je způsobilé zaručit jeho uskutečnění a nepřekračuje meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné [57].

a) K uplatněným cílům obecného zájmu

72. Vnitrostátní opatření, které – ačkoli je použitelné bez rozdílu na základě státní příslušnosti dotyčných nebo původu zboží – se považuje za překážku volného pohybu zboží, může být nicméně prohlášeno za slučitelné s unijním právem buď proto, že je odůvodněno jedním z důvodů obecného zájmu vyjmenovaných v článku 36 SFEU a dodržuje požadavky, které jsou v něm uvedeny [58], nebo proto, že odpovídá naléhavým požadavkům obecného zájmu, které byly připuštěny judikaturou Soudního dvora, a je zároveň způsobilé dosáhnout sledovaného cíle a je vzhledem k tomuto cíli přiměřené [59].

73. Pokud jde o první kategorii výjimek, i když Komise navrhuje zahrnout článek 36 SFEU do odpovědi na předběžnou otázku, žádný z důvodů vyjmenovaných v tomto ustanovení nebyl výslovně uplatněn a ostatně se mi ani nezdají z věcného hlediska v této věci použitelné.

54 — Zdůrazněno autorem tohoto stanoviska. Pokud jde o odmítnutí označit za opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením dovozu ve smyslu článku 34 SFEU, viz zejména rozsudky ze dne 13. října 1993, CMC Motorradcenter (C-93/92, EU:C:1993:838, bod 12) a ze dne 7. dubna 2011, Francesco Guarnieri & Cie (C-291/09, EU:C:2011:217, bod 17 a citovaná judikatura). V oblasti volného pohybu osob a svobody usazování viz také judikatura citovaná v bodě 56 stanoviska generální advokátky V. Trstenjak ve věci Gysbrechts a Santurel Inter (C-205/07, EU:C:2008:427).

55 — Viz rozsudek ze dne 1. dubna 2008, Vláda Francouzského společenství a valonská vláda (C-212/06, EU:C:2008:178, body 51 a 52, jakož i citovaná judikatura).

56 — Pro úplnost dodávám, že je možné si klást otázku, zda taková úprava nevede k nepřímé diskriminaci na úkor hospodářských subjektů, které nehovoří nizozemsky. Tímto bodem se však zabývat nebudu, neboť i kdyby Soudní dvůr zvolil takovou kvalifikaci, mělo by to v každém případě na danou věc jen slabý vliv, protože dotčená ustanovení mohou být odůvodněna ochranou jednoho z úředních jazyků členského státu, která je dovolena podle čl. 3 odst. 3 čtvrtého pododstavce a čl. 4 odst. 2 SEU a podle článku 22 Listiny základních práv Evropské unie, s výhradou posouzení jejich přiměřenosti vzhledem k tomuto cíli (viz rovněž stanovisko generálního advokáta N. Jääskinena ve věci Las, C-202/11, EU:C:2012:456, bod 39, a rozsudek ze dne 16. dubna 2013, Las, C-202/11, EU:C:2013:239, bod 26).

57 — Viz zejména rozsudek ze dne 1. října 2015, Trijber a Harmsen (C-340/14 a C-341/14, EU:C:2015:641, bod 70, jakož i citovaná judikatura).

58 — Omezení volného pohybu zboží může být odůvodněné „veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví a života lidí a zvířat, ochranou rostlin, ochranou národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví“, za podmínky, že „[…neslouží] jako prostředky svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy“.

59 — Viz zejména rozsudky ze dne 3. března 2011, Kakavetsos-Fragkopoulos (C-161/09, EU:C:2011:110, bod 51); ze dne 16. dubna 2013, Las (C-202/11, EU:C:2013:239, bod 23), a ze dne 12. listopadu 2015, Visnapuu (C-198/14, EU:C:2015:751, bod 110).

74. Pokud jde o druhou kategorii výjimek, pouze Komise zvažuje možnost založit odůvodnění takových omezujících opatření, jako jsou opatření v této věci, na ochraně spotřebitelů [60]. Sama se však správně domnívá, že tento cíl obecného zájmu nemůže být uplatněn v projednávané věci jakožto důvod způsobilý odůvodnit omezení volného pohybu zboží, protože spor v původním řízení probíhá mezi dvěma smluvními stranami – profesionály, a to bez jakéhokoliv přímého dopadu na spotřebitele.

75. Proto je problém především určit, zda a případně v jakém rozsahu odůvodnění připuštěná Soudním dvorem v rozsudku Las [61] ohledně ustanovení vlámské jazykové úpravy, která byla v té době použitelná na sociální vztahy, mohou být uplatněna v této věci. Soudní dvůr v tomto rozsudku rozhodl, že tři cíle, kterých se dovolávala belgická vláda – a sice podporovat a stimulovat používání některého z úředních jazyků Belgického království, zajišťovat sociální ochranu pracovníků, jakož i zjednodušit související správní kontroly – patří mezi naléhavé důvody obecného zájmu, které jsou způsobilé odůvodnit omezení výkonu základních svobod stanovených Smlouvou.

76. První z těchto tří důvodů uplatňuje belgická vláda i v této věci, když argumentuje tím, že dotčená právní úprava vyplývá z potřeby ochránit používání úředního jazyka vlámského regionu. Potvrzuji, že z judikatury vyplývá, že podpora a stimulace užívání úředního jazyka nebo jazyků členského státu představuje legitimní cíl, který je v zásadě způsobilý odůvodnit omezení povinností stanovených unijním právem [62]. To především platí pro zákaz opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením vývozu, který je stanovený v článku 35 SFEU. Vzhledem ke specifickým funkcím, které úřední dokumenty, jako jsou faktury [63], plní nejen v obchodních vztazích, ale také ve veřejné sféře, takové opatření, jako je opatření dotčené v původním řízení, mi připadá potencionálně způsobilé k ochraně běžného používání takového jazyka v těchto různých oblastech, jak to zdůrazňuje litevská vláda [64].

77. Používání nizozemského jazyka pro vystavování těchto dokumentů stanovených zákonem by dále podle belgické vlády mělo zaručit rychlost a účinnost kontrol prováděných příslušnými orgány v oblasti DPH. Společnost New Valmar tuto argumentaci na rozdíl od litevské vlády odmítá. Připomínám, že Soudní dvůr opakovaně připustil, že cíl zjednodušit, a tudíž posílit správní nebo

60 — V tomto ohledu Komise odkazuje na rozsudek ze dne 3. června 1999, Colim (C-33/97, EU:C:1999:274, body 39 až 44), kde bylo připuštěno, že překážky volného pohybu zboží vyplývající z jazykových požadavků mohou být odůvodněny cílem ochrany spotřebitelů.

61 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239).

62 — Viz rozsudky ze dne 28. listopadu 1989, Groener (C-379/87, EU:C:1989:599, bod 19); ze dne 12. května 2011, Runevič-Vardyn a Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, body 85 a 86), jakož i ze dne 16. dubna 2013, Las (C-202/11, EU:C:2013:239, body 25 až 27).

63 — Jak poznamenává předkládající soud, faktury slouží především smluvnímu cíli, zejména jsou potvrzením pohledávky, kterou má smluvní strana na základě provádění smlouvy vůči druhé smluvní straně a představují důkazní prostředek, mají však rovněž hodnotu správního a daňového dokumentu ve styku s orgány jak v zemi prodávajícího, tak v zemi kupujícího. K rozličným funkcím faktur a různým zdrojům povinnost je vystavovat podle belgického práva viz Ballon, G.-L., „Généralités [Obecné poznámky]“ v *La facture et autres documents équivalents*, citované dílo, body 9 a následující, jakož i body 38 a následující.

64 — Litevská vláda tvrdí, že jelikož faktury jsou úředním dokumentem, který může být používán k různým účelům jak ve veřejnoprávních vztazích, tak v soukromoprávních vztazích, je třeba nutně vyžadovat, aby faktury byly vystavovány v úředním jazyce, aby se zabránilo tomu, že by se úřední jazyk vytratil z jedné z hlavních oblastí, a sice z oblasti státní správy, a aby se jeho použití nesnižovalo z důvodu stále se rozšiřujícího používání zahraničních jazyků v mezinárodních obchodních vztazích.

daňovou kontrolu, může odůvodnit omezení základních svobod stanovených Smlouvou [65]. Taková jazyková úprava, jako je právní úprava v této věci, přitom může v absolutním vyjádření pomoci příslušným orgánům pověřeným prováděním kontrol podnikových dokumentů [66], a zajistit tak dodržování ustanovení vnitrostátního i unijního práva, zvláště v oblasti nepřímého zdanění [67].

78. Oba tyto naléhavé důvody obecného zájmu jsou podle mého názoru právem uplatňovány belgickou vládou za účelem případného odůvodnění překážky volného pohybu zboží, kterou považuji za prokázanou, zbývá však ověřit, zda taková úprava, jako je úprava dotčená v původním řízení, zejména z hlediska sankcí, které stanovuje, je skutečně přiměřená ve vztahu k uvedeným cílům. Domnívám se přitom, že toto kritérium přiměřenosti není v této věci splněno.

b) K nepřiměřenosti použitých prostředků

i) K poznatkům vyvozených z rozsudku Las

79. Předkládající soud se táže, zda záporná odpověď, která byla poskytnuta v rozsudku Las [68] z důvodu nedostatku přiměřenosti ustanovení zde dotčené jazykové úpravy, která se vztahovala na sociální vztahy, je použitelná v této věci, zejména s přihlédnutím k tomu, že režim sankcí hrozících v případě porušení této právní úpravy, a sice absolutní neplatnost, o níž rozhodne soud i bez návrhu [69], je obdobný pro sporné faktury.

80. Komise se domnívá, že vytýkané skutečnosti týkající se kontroly přiměřenosti, které zazněly v rozsudku Las [70], se musejí uplatnit *mutatis mutandis* v projednávané věci. Vzhledem ke konstatovaným rozdílům mezi věcí, ve které byl vydán uvedený rozsudek a touto věcí, hodlám v tomto ohledu uvést několik vyjádření.

81. První z vytýkaných skutečností, které Soudní dvůr vyjádřil, spočívala v tom, že dosažení svobodného a vědomého souhlasu mezi smluvními stranami vyžaduje, aby strany mohly vyhotovit svoji smlouvu v jazyce odlišném od úředního jazyka dotčeného členského státu, jestliže tento jazyk neovládají. Je možné si položit otázku, zda je tento faktor pro posouzení méně určující z hlediska sporu v původním řízení, který se týká nikoli uzavírání smlouvy jako takové [71], ale vyhotovování faktur, které jsou písemnostmi stanovenými zákonem, a tudíž nejsou výlučně konsenzuální, i když spadají do kontextu obchodních vztahů. Připomínám však, že faktury mohou mít nezávisle na původní smlouvě, jejíž provádění zajišťují, vlastní právní účinky vůči smluvním stranám nebo samy sloužit jako podklad pro shodu projevů vůle, která je základem smluvního vztahu [72].

65 — Pokud jde o volný pohyb zboží, viz zejména rozsudek ze dne 20. února 1979, Rewe-Zentral (120/78, EU:C:1979:42, bod 8); pokud jde o volný pohyb pracovníků, rozsudky ze dne 18. července 2007, Komise v. Německo (C-490/04, EU:C:2007:430, bod 70), a ze dne 16. dubna 2013, Las (C-202/11, EU:C:2013:239, bod 28); pokud jde o svobodu usazování, rozsudky ze dne 15. května 1997, Futura Participations a Singer (C-250/95, EU:C:1997:239, bod 31), a ze dne 8. července 1999, Baxter a další (C-254/97, EU:C:1999:368, bod 18); pokud jde o svobodu poskytování služeb, rozsudky ze dne 28. října 1999, Vestergaard (C-55/98, EU:C:1999:533, bod 23), a ze dne 7. října 2010, dos Santos Palhota a další (C-515/08, EU:C:2010:589, bod 48); pokud jde o volný pohyb kapitálu, rozsudek ze dne 28. října 2010, Établissements Rimbaud (C-72/09, EU:C:2010:645, bod 33).

66 — Tato právní úprava totiž poskytuje členům správy příslušného regionu možnost seznámit se s fakturami vyhotovenými na jeho území v úředním jazyce tohoto regionu, a nikoli v jazyce, který by neovládali, což jim umožňuje vykonávat přímou, okamžitou a bezpečnou kontrolu. Viz rovněž stanovisko generálního advokáta N. Jääskinena ve věci Las (C-202/11, EU:C:2012:456, bod 50).

67 — Připomínám, že v oblasti DPH umožňuje článek 248a směrnice 2006/112 vyžadovat překlad určitých faktur pro účely kontroly, přičemž v dané oblasti plní faktura trojí funkci: obsahuje informace týkající se použitelného systému DPH, umožňuje daňovým orgánům provádět ověření a umožňuje spotřebitelům prokázat v případě potřeby jejich nárok na odpočet (Terra, B., a Kajus, J., *A Guide to the European VAT Directives*, svazek 1, IBDF, Amsterdam, 2014, s. 1401).

68 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239).

69 — Za podmínek a omezení zmíněných v bodě 11 tohoto stanoviska.

70 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239, body 29 a následující).

71 — Je nesporné, že právní úprava dotčená v původním řízení nebrání stranám, aby vyhotovily smlouvy týkající se zboží v jiném jazyce než nizozemském, na rozdíl od toho, co stanovovala v době uvedeného rozsudku Las, pokud jde o pracovní smlouvy.

72 — Viz bod 68 tohoto stanoviska.

82. Druhá z těchto vytýkaných skutečností vyplývala ze skutečnosti, že dotčená právní úprava neumožňuje vyhotovit rozhodnou verzi pracovních přeshraničních smluv rovněž v jazyce, *který by znaly všechny dotčené smluvní strany*. Rozhodující charakter této vytýkané skutečnosti v této věci rovněž vedl k výhradě v rozsahu, v němž belgická vláda na rozdíl od předkládajícího rozhodnutí tvrdí, že povinné užívání nizozemského jazyka se zde omezuje pouze na zákonné údaje týkající se DPH a nevztahuje se na všechny ostatní prvky faktur, mezi nimi na ty, které jsou smluvní povahy[73]. Bude zajisté příslušet předkládajícímu soudu, aby určil, zda je to prokazatelné z hlediska belgického práva[74], ale abychom ošetřili případ, že by tomu tak bylo, zdá se mi nutné dát na předběžnou otázku takovou odpověď, která zohlední nejistotu, která tak existuje ohledně rozsahu jazykových požadavků stanovených v projednávané věci.

83. Bez ohledu na tyto úvahy jsem toho názoru, podobně jako společnost New Valmar, litevská vláda a Komise, že taková jazyková úprava, jako je úprava dotčená v původním řízení, nesplňuje povinnosti vyplývající z unijního práva v rozsahu, v němž překračuje meze toho, co je striktně nezbytné k dosažení výše uvedených cílů obecného zájmu[75], zároveň z hlediska významu, který je vyhrazen dotčenému jazyku i z hlediska sankce použité v případě porušení této úpravy.

ii) K výlučnému užívání určeného úředního jazyka

84. Jeví se mi, že dovolávané cíle obecného zájmu, a sice podpora úředního jazyka a usnadnění kontrol, mohou být stejně dobře zajištěny opatřeními, která by do volného pohybu zboží zasahovala méně než opatření ukládající užívání předem určeného jazyka v takových podnikových dokumentech, jako jsou faktury, s vyloučením všech ostatních úředních jazyků členských států Evropské unie.

85. Upřesňuji, že i za předpokladu, že platí, že se tato povinnost vztahuje pouze na zákonné údaje týkající se DPH, jak to uvádí belgická vláda, by mé stanovisko zůstalo stejné z praktických důvodů, které jsem uvedl výše[76], jakož i z důvodů, které následují.

86. Nejprve nelze opominout skutečnost, že povinnost vystavit faktury má za cíl[77] nejenom ochranu veřejných zájmů, které odůvodňují mimo jiné výkon správních nebo daňových kontrol příslušnými vnitrostátními orgány, ale také ochranu soukromých zájmů, především zájmů nabyvatele, který musí být jasně seznámen s obsahem dodávky zboží, tedy dvě skupiny zájmů, které je třeba řádně poměřit, aby mezi nimi byla nalezena správná rovnováha. Jestliže tak právní předpisy vyžadují, aby faktura byla formulována v určeném jazyce, je podle mého názoru pro příjemce neovládajícího tento jazyk zásadní, aby měl pro snadnější pochopení údajů na této faktuře[78] možnost využít jinou rozhodnou jazykovou verzi, a ujistit se tak o tom, že prodávající dodržel svoje smluvní povinnosti.

73 — Jako jsou všeobecné obchodní podmínky nebo údaje týkající se způsobů platby.

74 — Viz rovněž bod 32 tohoto stanoviska.

75 — Viz body 76 a 77 tohoto stanoviska.

76 — Viz bod 65 tohoto stanoviska.

77 — K různým funkcím faktur viz také poznámky pod čarou 63, 64 a 67 tohoto stanoviska.

78 — Pokud jde o článek 30 Smlouvy o ES a směrnici Rady 79/112/EHS ze dne 18. prosince 1978 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy (Úř. věst. 1979, L 33, s. 1), obdobně viz zejména rozsudek ze dne 12. prosince 2000, Geoffroy (C-366/98, EU:C:2000:430, body 25 a následující), jakož i judikatura zmíněná ve stanovisku generálního advokáta D. Ruiz-Jaraba Colomera ve věci Geffroy (C-366/98, EU:C:1999:585, body 19 a následující).

87. K tomu se přidávají specifické aspekty mezinárodního obchodu, vzhledem ke kterým může být potřeba zmírnit zákonná omezení, v daném případě jazyková, aby nedošlo k přílišnému omezování přeshraničního obchodu. Jak zdůrazňují litevská vláda i Komise, v tomto zvláštním kontextu existují specifické obtíže, jako jsou právě ty, jež popisuje společnost New Valmar [79], a obchodní zvyklosti [80], které je žádoucí co nejvíce zohlednit za účelem podpory tohoto typu obchodu, obzvláště v rámci Evropské unie [81]. Tyto úvahy platí zejména ohledně údajů uvedených na fakturách, které vycházejí ze smluvní svobody, jako jsou všeobecné obchodní podmínky, podle mého názoru by však bylo rovněž užitečné, nebo dokonce nezbytné, aby takové povinné údaje, jako jsou údaje týkající se DPH uváděné belgickou vládou, byly také srozumitelné pro všechny strany přeshraničního hospodářského vztahu.

88. Zdá se mi, že taková jazyková pravidla, jako jsou pravidla dotčená v původním řízení, jdou nad rámec toho, co je striktně nutné pro podporu užívání nizozemského jazyka a pro to, aby příslušné orgány mohly provádět ověřování užitečných údajů. Podle mého názoru by bylo v praxi dostačující požadovat, chtějí-li dotčené strany vyhotovovat faktury v jiném jazyce, aby byl vypracován překlad do nizozemštiny pouze u zákonných údajů, nebo aby byl případně překlad opatřen *a posteriori*, není-li taková verze k dispozici přímo při příležitosti kontroly.

89. V tomto ohledu nejprve připomínám, že v oblasti DPH umožňují výše uvedená ustanovení směrnice 2006/112 pouze členským státům určení vyžadovat překlad některých faktur formulovaných v cizím jazyce, jestliže je to nutné pro účely kontroly [82].

90. V tomto názoru mě mimoto utvrzují alternativní řešení vyvozená z ostatních ustanovení, která jsou rovněž použitelná na belgickém území. Jedná se o ustanovení ekvivalentní, ale nikoli identická s ustanoveními dotčenými v projednávané věci, která byla přijata Francouzským společenstvím Belgického království, z nichž vyplývá, že takové podnikové dokumenty, jako jsou faktury, které jsou vystaveny osobami se sídlem ve francouzskojazyčném regionu, musí být v zásadě vyhotoveny ve francouzštině, ale „aniž by tím bylo dotčeno dodatečné užití jazyka vybraného smluvními stranami“ [83]. Taková možnost použít dodatečně místo jazyka uvedeného regionu jiný jazyk, který byl vybrán smluvními stranami, a tedy pravděpodobně jazyk, který může být pro všechny srozumitelnější než francouzština, představuje méně omezující opatření oproti situaci, kdy je vyžadováno, aby se v obchodních vztazích používal výlučně určený jazyk [84].

79 — Společnost New Valmar tvrdí, že pokud by se všechny její faktury musely vyhotovovat v nizozemštině, musely by nutně být opatřeny překladem do jazyka, v němž byla vyhotovena smlouva, aby se zabránilo tomu, že se její zahraniční zákazníci budou dovolávat omylu nebo podvodu, jestliže údajům na fakturách nerozumějí, což by představovalo nadměrnou zátěž pro podnik, který jako ona, prodává tisíce druhů drobného zboží (kojenecké láhve, dudlíky, hračky, atd.). Dále uvádí několik dalších praktických problémů, mimo jiné nemožnost užívat ve vztahu mezi prodávajícím a kupujícím elektronické systémy objednávání a fakturace, které fungují pouze v jediném jazyce.

80 — V tomto ohledu společnost New Valmar uvádí s odkazem na různé zdroje právní nauky, že podle staré obchodní zvyklosti se faktura vystavuje v jazyce příjemce nebo v jazyce, který se obvykle používá v daném hospodářském odvětví.

81 — Pokud jde o možnost vnitrostátního soudu zohlednit zvyklosti mezinárodního obchodu za účelem zjištění příslušného soudu v rámci určení místa provádění smlouvy o prodeji zboží, obdobně viz rozsudek ze dne 9. června 2011, Electrosteel Europe (C-87/10, EU:C:2011:375, body 20 a následující), nebo za účelem posouzení platnosti doložky o soudní příslušnosti rozsudek ze dne 16. března 1999, Castelletti (C-159/97, EU:C:1999:142, body 18 a následující), jakož i čl. 25 odst. 1 písm. c) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1).

82 — Viz body 46 a následující tohoto stanoviska.

83 — Viz čl. 2 první pododstavec decreet inzake de bescherming van de vrijheid van het taalgebruik van de Franse taal in de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsook van akten en dokumenten van ondernemingen opgelegd door de wet en de reglementen (vyhláška o ochraně svobodného používání jazyků a užívání francouzského jazyka v oblasti sociálních vztahů mezi zaměstnavateli a jejich zaměstnanci, jakož i v oblasti podnikových aktů a dokumentů stanovených zákonem a nařízeními) ze dne 30. června 1982 (*Belgisch Staatsblad*, 27. srpna 1982, s. 9863).

84 — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 1. října 2015, Trijber a Harmsen (C-340/14 a C-341/14, EU:C:2015:641, bod 74 a citovaná judikatura).

91. Dále pak Vlámské společenství samotné změnilo v roce 2014 výše uvedenou vyhlášku o používání jazyků [85] tak, že její ustanovení vztahující se k pracovněprávním vztahům jsou méně restriktivní, než byla v době věci, ve které byl vydán rozsudek Las [86]. Článek 5 odst. 1 této vyhlášky totiž stále stanoví, že užívání nizozemského jazyka je ve vlámském regionu pravidlem, ale odstavec 2 nyní umožňuje pro „individuální pracovní smlouvy“, aby „verze se silou zákona [byla vyhotovena] v jednom z [úředních jazyků členských států Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru (EHP)] srozumitelném všem dotčeným stranám“, s výhradou, že jsou splněny určité hraniční určovatelé potvrzující vztah k těmto územím [87].

92. Jazyková opatření obdobná jednomu nebo druhému z těchto řešení, která jsou menším zásahem do volného pohybu zboží než úprava dotčená v původním řízení, za předpokladu, že mohou zaručit dosažení cílů obecného zájmů, kterých se dovolává belgická vláda, by podle mého názoru mohla být přijata i v kontextu této věci.

iii) Ke stanovené sankci a jejím praktickým důsledkům

93. Belgická vláda, která odmítá vytýkanou skutečnost spočívající v nedostatku přiměřenosti dotčené jazykové úpravy, tvrdí, že sankce ukládaná za její porušení, a sice neplatnost, o níž rozhodne soud i bez návrhu, má v této věci menší význam než ve věci, ve které byl vydán rozsudek Las [88]. Tvrdí, že na rozdíl od sporu v původním řízení v posledně uvedené situaci, kde musela být zrušena pracovní smlouva nevyhotovená v nizozemském jazyce, v projednávaném případě může být dotčena pouze platnost sporných faktur, a nikoli platnost koncesní smlouvy uzavřené mezi dotčenými smluvními stranami. Jelikož jsou přitom faktury pouze potvrzením pohledávek vyplývajících z uzavřené dohody mezi stranami, jejich prohlášení za neplatné nebrání vymáhání těchto pohledávek a navíc je možné nahradit nesprávné dokumenty novými platnými fakturami.

94. Společnost New Valmar namítá, že i když je dopad neplatnosti zmírněný možností prodávajícího vystavit náhradní faktury v průběhu sporu, pozitivní účinky tohoto zmírnění však mají pouze teoretickou povahu. Podle této společnosti má skutečnost, že musí zaslat dlužníkovi nové faktury, a nikoli kopie původních faktur v nizozemském jazyce, několik negativních důsledků. Zaprvé z daňového hlediska se osvobození od DPH stanovené na dodávky zboží uvnitř Společenství nebude vztahovat na náhradní faktury, protože toto osvobození může být uplatněno pouze v okamžiku, kdy zboží opouští území státu, a nikoli později. Dále pak z občanskoprávního hlediska se úroky z prodlení, na něž bude mít prodávající nárok u splatných faktur, začnou počítat až od data náhrady, zatímco dlužník, který původní faktury nezpochybnil v zákonem stanovené lhůtě, bude mít stále možnost napadnout náhradní faktury [89].

95. Sankce stanovené právní úpravou dotčenou ve věci v původním řízení nejsou podle mého názoru nezbytné pro dosažení cílů obecného zájmu, kterých se belgická vláda dovolává, protože prohlášení faktur nevyhotovených v nizozemském jazyce za neplatné přímo nepřispívá k podpoře tohoto jazyka ani k usnadnění správních nebo daňových kontrol jako takových. Mimoto jsou tyto drastické sankce z mého pohledu zjevně nepřiměřené.

85 — Viz bod 12 a poznámka pod čarou 38 tohoto stanoviska.

86 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239).

87 — Podle uvedeného odstavce 2 musí mít dotčený pracovník bydliště buď na území jiného členského státu Evropské unie nebo EHP, nebo na území Belgie, a již využil své právo na volný pohyb pracovníků nebo na svobodu usazování.

88 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2013 (C-202/11, EU:C:2013:239).

89 — Belgická vláda zpochybnila na jednání všechna tato tvrzení. Zejména uvedla, že jak původní, tak náhradní faktura, které se vztahují ke stejnému dodání zboží uvnitř Společenství, mohou být v Belgii osvobozeny od DPH, a dále že smluvní strany mohou zcela svobodně stanovit dobu splatnosti pohledávky, bez ohledu na datum, kdy byla faktura vystavena nebo nahrazena. Komise správně zdůraznila, že právní nejistota přetrvává, jestliže oběžník belgické daňové správy ze dne 23. ledna 2013, na který se tato vláda odvolává, nemá sílu zákona a soudy jsou nadále povinny prohlásit nesprávnou fakturu za neplatnou i bez návrhu. Mimoto připomínám, že v praxi je naprosto možné, aby smluvní strany nestanovily žádné jiné datum splatnosti pohledávky, než datum uvedené na faktuře.

96. Stejně jako to zdůraznily litevská vláda a Komise, absolutní neplatnost, která vede ke ztrátě právních účinků takových faktur *ab initio* a o níž musí rozhodnout soud i bez návrhu, může představovat zdroj významné právní nejistoty pro obě strany dotčeného hospodářského vztahu, což je přeshraničnímu obchodu na újmu, zatímco tento obchod musí být podle unijního práva podporován.

97. Mám za to, že toto zjištění bude možné prokázat hlavně u prodávajícího. S ohledem na poznatky, jimiž Soudní dvůr disponuje, nemůže být předem vyloučeno, že z důvodu povinnosti dodat náhradní fakturu v nizozemském jazyce bude posledně uvedený prodávající nucen čelit nejenom komplikacím v oblasti DPH nebo ztrátě úroků z prodlení souvisejících s původní fakturou, ale také otázkám promlčení spojeným s vystavením nové faktury, jak to uvádí společnost New Valmar [90]. Mimoto podnik, který dodal faktury formulované v jiném než stanoveném jazyce, bude vystaven možnosti čistě oportunistického napadení platnosti těchto dokumentů osvědčujících jeho nároky z pohledávek [91], jako je tomu ve sporu v původním řízení. Navíc se mi zdá, že příjemce nesprávných faktur může být tímto systémem sankcí také poškozen, i když v menší míře, vzhledem k tomu, že zrušené faktury mohou ztratit úplně nebo částečně svou důkazní hodnotu [92].

98. I když je věcí předkládajícího soudu, aby ověřil, zda k těmto případným negativním důsledkům skutečně v projednávané věci dochází ve vztahu k použitelnému právu ve sporu v původním řízení, v každém případě se mi zdá, že prostředky zvolené dotčenou jazykovou úpravou jsou v absolutním měřítku nepřiměřené. K dosažení sledovaných cílů by totiž podle mého názoru bylo možné stanovit sankce, které by volný pohyb zboží omezovaly méně.

99. Vzhledem ke všem těmto skutečnostem se domnívám, že článek 35 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání takové právní úpravě člena federace členského státu, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která ukládá každému podniku s provozovnou na území tohoto člena federace povinnost vyhotovovat faktury přeshraniční povahy, alespoň pro některé z povinných údajů, pokud ne v plném rozsahu [93], výlučně v úředním jazyce tohoto člena federace pod sankcí neplatnosti, o níž soud rozhodne i bez návrhu.

V – **Závěry**

100. S ohledem na předchozí úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžnou otázkou položenou rechtbank van koophandel te Gent (Obchodní soud v Gentu, Belgie) odpověděl následovně:

„Článek 35 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání takové právní úpravě člena federace členského státu, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která ukládá každému podniku s provozovnou na území tohoto člena federace povinnost vyhotovovat faktury přeshraniční povahy, ač pouze pro některé z jejich povinných údajů, výlučně v úředním jazyce tohoto člena federace, a to pod sankcí neplatnosti, o níž soud rozhodne i bez návrhu.“

90 — Zdůrazňuji, že předkládající soud přehledně nepopisuje způsob, jak se provádějí sankce stanovené v článku 10 vlámské vyhlášky o používání jazyků (viz bod 11 tohoto stanoviska), zejména pokud jde o otázku, zda a v jakém rozsahu má případná náhrada nesprávné faktury zpětný účinek či nikoli na platnost původního dokumentu. V tomto ohledu viz také Gosselin, F., citované dílo, body 188 a následující.

91 — Je paradoxní, že italský koncesionář společnosti New Valmar se může dovolávat vlámské jazykové úpravy, aby se domohl zrušení faktur, které mu byly zaslány v italském jazyce, kterému evidentně rozumí.

92 — Belgická vláda sama poznamenává, že faktura plní za určitých okolností důkazní funkci v tom, že přijatá faktura je vůči obchodníkovi důkazem o vzniku dohody, dále je účetním dokumentem a představuje nejběžnější doklad.

93 — Připomínám, že ze skutečností předložených Soudnímu dvoru vyplývá, že podle dotčené úpravy v této věci musí být taková faktura formulována v nizozemštině přinejmenším částečně, a to pokud jde o údaje stanovené právními předpisy o DPH, nebo dokonce v celém rozsahu, a že pouze předkládající soud má pravomoc odstranit pochybnosti vyjádřené belgickou vládou ve věci dosahu požadavků vyplývajících z této vnitrostátní úpravy (viz body 29 a následující tohoto stanoviska).